Lapset animaatioleirillä:

Iso karvainen munkkipossu kohtaa ufon

- Kemisti Korhonen häärii laboratoriossaan ja yhtäkkiä alien tulee ja syö tiedemiehen, mutta touhukas lemmikkikissa pelastaa maailman, valottaa animaatioleirille osallistuva **Tuukka Lahdenmäki** teon alla olevan elokuvan juonta.

Kesäloman alkajaisiksi kaksitoista 3.-6. luokkalaista kokoontui Satakunnan Elävän Kuvan keskukseen, Talo 45:een, viikon kestävälle animaatioleirille. Leirikeskus täyttyi kihisevistä ideoista. Kurssilaiset kaipailivat eri värisiä muovailuvahoja muovaillessaan pääosanesittäjiään.

"Munkkipossu" -leirin järjestivät yhteistyössä Satakunnan Elävän Kuvan Keskus, Elokuva- ja televisiokasvatuksen keskus sekä Porin Videootit ry. Animaatio on ollut nyt pari vuotta varsin pinnalla. Jokainen näistä järjestöistä on yhdessä ja erikseen kouluttanut sekä kasvatusalan ammattilaisia että lapsia animaation syövereihin. Vierailut päiväkodeissa ovat olleet suosittuja ja saldona näistä käynneistä löytyy nyt kymmeniä toinen toistaan huikeampia elokuvia.

Henkiin puhalletut kuvat

Tämän leirin ohjaajina olivat Satakunnan ammattikorkeakoulun animaatiokurssin opiskelijat **Johanna Rantonen** ja **Virpi Salo**, läänintaiteilija **Noora Männistö** sekä artikkelin kirjoittaja, ETKK:n työntekijä **Maikki Kantola**. Viikon monipuolinen anti ulottui askarteluista loppuun asti suunnitellun elokuvan toteuttamiseen. Animaation salaisuuksiin sukellettiin aluksi filosofisten lelujen avulla. Maanantaina monen moiset hyrrät ja "ihmekääntyjät" pyörivät ja hyörivät. Jokainen sai itse piirtää haluamansa näköisen kiekon ja olla todistamassa yksinkertaisin keinoin liikkeen syntyä. Pieneen pläräysvihkoseen syntyivät jo vähän pidemmät, parinkymmenen kuvan kertomukset.

- Tuntuu hassulta, että parilla kuvallakin saa aikaan elokuvan. Vein "ihmekääntyjän" kotiin ja esitin vanhemmille taikatemppuja, totesi leirille osallistuva **Mira Rastas**.

- Olen tehnyt kotona aiemmin sellaisia animaatiovihkosia, plärejä, kertoi **Tiiu Kivini**.

- Itse asiassa näiden muutaman kuvan animaatioharjoitusten avulla on tarkoitus rikkoa elokuvan luomaa lumoa. Niiden avulla voidaan havainnoida, että elokuva syntyy useista peräkkäin asetetuista kuvista, toteaa Johanna.

- Lähdimme leirin alussa liikkeelle pixilaatiosta, kertoo leirin ohjaaja Virpi.

- Lapset saivat valita haluavatko olla itse mukana animaatiossa vai edustaako heitä kertomuksessa oma tuoli. Meillä oli harrastajateatterilta lainassa vaatteita, joita puettiin sekä lasten että tuolien päälle. Tuoleille puettiin myös naamarit, selittää Virpi

"Tuoliruhtinaan tanssi" niminen video syntyi liikuttelemalla vuoron perää vaatteet ylleen saaneita tuoleja ja kuvaalassa olevia ihmisiä. Musiikin lisäämisen jälkeen lopullisessa versiossa hovin kutsuilla olevat naamioidut tuolit ja koristeellisissa vaatteissa olevat ihmiset tanssivat keskenään.

- Jo heti alkuunsa huomasi lasten innostuksen. Ensimmäistä tanssikertomusta tehdessämme jokaiselta lapselta ryöppysi useita ideoita ja juonen käänteitä. Kaikki halusivat olla ohjaajia, Virpi hymyilee.

Hullun hassut ideat

Loppuviikolla toteutetun animaation suunnittelu aloitettiin tiistaina. Mielikuvitusta autettiin laukkaamaan hullunkuristen kertomusten avulla. Ideoita käsikirjoituksiin etsittiin "mustalaisen päiväkirjan" avulla. Jokainen kirjoitti vuoron perään adjektiivejä, substantiiveja ja verbejä paperille taitellen sitä niin, etteivät toiset näe sanoja. Kun paperi on kiertänyt ihmiseltä toiselle syntyi lopputuloksena absurdin surrealistisia kertomuksia. Leirin nimi "Iso ja karvainen munkkipossu" on lainaus edellisen kurssin vastaavasta päiväkirjasta.

- Me tehtiin viime vuonna koulun videokerhossa elokuva, mikä sijoittui ritariaikaan, Tuukka Lahdenmäki kertoi.

- Siinä jutussa kaveri matkusti aikakoneen avulla ajasta toiseen. Silloin täytyi olla tosi tarkkaavainen kaikkien lavasteiden ja vaatteiden kanssa, että elokuva näyttää uskottavalta. Animaatiotekniikalla me voidaan nyt tehdä myös avaruusjuttuja. Piirtämällä ja muovailemalla voi tehdä kaikkia yliluonnollisiakin asioita, Tuukka totesi innoissaan.

Christopher Smith ja hänen ryhmänsä muovailivat myös innolla ufo-olioita ja muuta kertomukseen liittyvää rekvisiittaa. Kaikki piti tehdä alusta loppuun saakka itse. Kun hahmot oli muovailtu ja kaikki tarpeellinen miljööseen liittyvä rakennettu, aloitettiin itse kuvaus. Torstai olikin keskittymistä ja pitkäjänteisyyttä kehittävä päivä. Muovailuvahahahmoja liikuteltiin hitusen

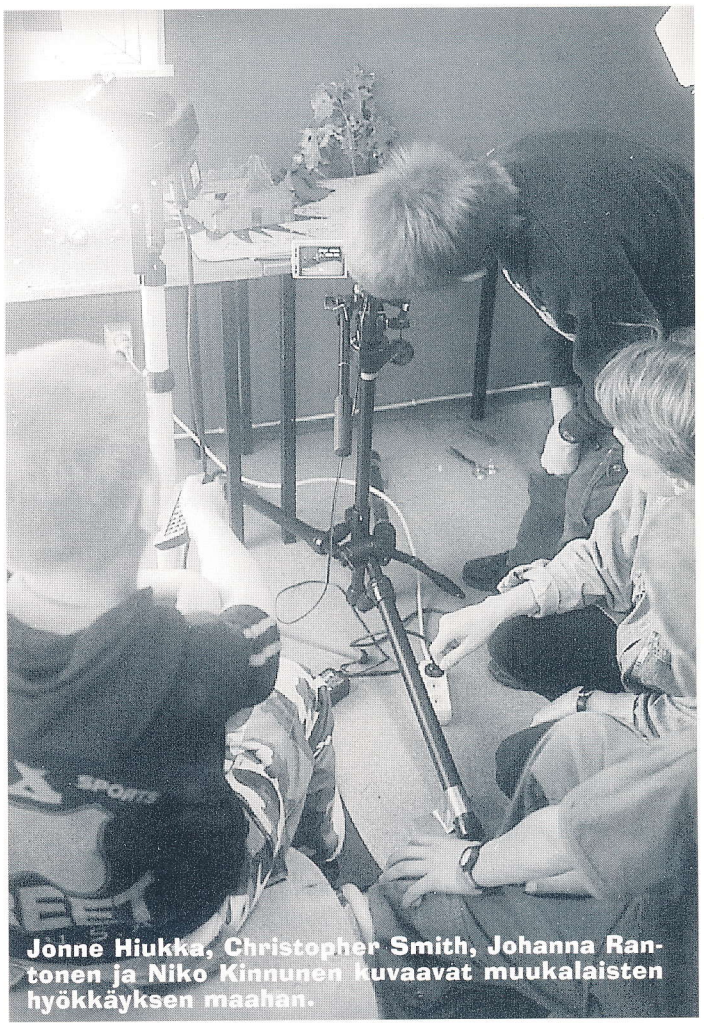

Jonne Hiukka, Christopher Smith, Johanna Rantonen ja Niko Kinnunen kuvaavat muukalaisten hyökkäyksen maahan.

Muukalaiset on havaittu. Vaha-farmari soittaa apua.

eteenpäin, otettiin kuva videokameralla ja taas liikuteltiin. Jokaisella liikutuksella kohde eteni vajaan puoli senttimetriä. Työ oli hidasta, mutta pikku hiljaa kasetille piirtyi koko animaatio. Leirin jälkeen lapset arvioivat kaikkineen mukavasta leiristä juuri kuvauspäivän kuitenkin mielenkiintoisimmaksi.

Kuvausten jälkeen tehtiin ääniä ja lisättiin elokuvaan musiikkia. Jo puolessa välissä leiriä pojat päästelivät suustaan avaruuspihinää. Koska Christopherin kertomus oli "Muukalaiset hyökkäävät maahan", ei tehoste CD:ltä löytynyt valmiita äänimaisemia. Lentävien lautasten sihinöiden ja galaksien suhinoiden lisäksi ryhmän jäsenten piti antaa äänensä elokuvan näyttelijöille, sillä eiväthän nämä savihahmot itse puhu. Kun kaikki osaset olivat valmiita, editointipöydässä tehtiin tarvittavat leikkaukset ja kuva ja ääni liitettiin toisiinsa.

- Näissä kameroissa on kyllä mahdollisuus audio duppaukseen, jolloin kuvan päälle voi heti äänittää tarpeelliset puheet. Se on erittäin kätevä toiminto, jos töitä ei ole mahdollisuus leikata. Me kuitenkin rakensimme elokuviin mahdollisimman monipuolisen äänimaailman , Johanna kertoo.

Viisi päivää oli kulunut ja kolmen ryhmän ahkeran työskentelyn jälkeen oli valmiina viisi videota. Seuraavalla viikolla Talo 45 täyttyi leiriläisten vanhemmista. Valkokankaalle heijastuivat mm. kertomukset hullusta kemististä; muukalaisista, jotka olivat laskeutuneet farmarin pellolle sekä neljästä ystävyksestä ja heidän seikkailuistaan Amerikan matkalla. Valmiiden töiden katsominen on aina jännittävä hetki.

MAIKKI KANTOLA

Filosofisia leluja

1800-luvulla tiedemiehet kehittelivät laitteita, joilla voi tutkia liikkeen syntyä. Näitä fyysisiä ja mekaanisia ilmiöitä tieteellisesti havainnollistavia kojeita kutsutaan filosofisiksi leluiksi. Ne kehiteltiin aluksi puhtaasti opetuksellisiin tarkoituksiin, mutta myöhemmin myös suuri yleisö otti laitteet vastaan ajanvietteenä ja hauskutuksena.

Filosofiset lelut eivät ole pelkkää historiaa, vaan ne ovat yhä edelleenkin käyttökelpoisia laitteita. Näiden itsekin helposti valmistettavien kuvahyrrien avulla päästään nopeasti luikertelemaan animaation ja elokuvan peruskysymyksiin. Filosofisilla leluilla saadaan aikaan joko silmän jälkikuvailmiö tai liikesarjojen liikkuminen. Nopeassa tahdissa pyöritetyt kuvat näyttävät joko sulautuvan toisiinsa tai saavat aikaan liikkeen illuusion. Liikkeen havainnoinnissa ei ole kyse "silmän hitaudesta" vaan aivoissa tapahtuvasta usean tulkintaprosessin yhteisvaikutuksesta, jota kutsutaan phi-ilmiöksi.

Ihmekääntyjä

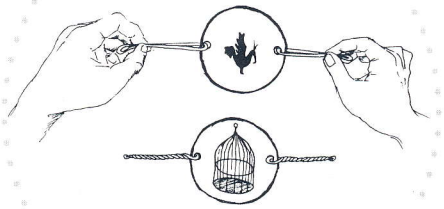

John A. Parisin ensimmäisen kerran vuonna 1826 suunnittelema thaumatrope eli ihmekääntyjä on pahvilevy, jonka kummallakin puolella on eri kuva. Kuvat voivat olla esimerkiksi lintu ja häkki tai miehen pää ja hattu tai kala ja akvaario jne. Levyn vastakkaisilla reunoilla on reiät, joihin on kiinnitetty langat. Lankojen avulla pyörittelemällä levyä saadaan aikaan kuvien yhteensulautuminen; lintu on häkissä, miehellä on hattu päässä ja kalat ovat akvaariossa.

Zoetrooppi

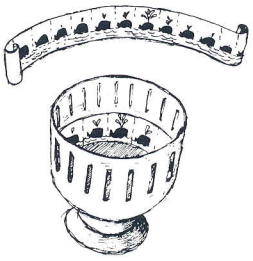

Vuonna 1834 samaan aikaan eri paikoissa englantilainen matemaatikko **William George Horner** ja itävaltalainen geometrian professori **Simon Ritter von Stampfer** keksivät nykyään zoetrooppina kutsutun laitteen. Miesten idea oli rei'illä varustettu pyörivä kuvarumpu, jonka sisäreunassa kiersi paperille piirretty kuvasarja. Kun lovien läpi katsotaan, piirretyt akrobaatit ja sirkuseläimet näyttävät tekevät temppuja rummun sisään sovitetulla paperisuikaleella. Zoetrooppi oli yksi suosituimmista visuaalisista leluista ja sitä käytettiin myös tieteellisen tutkimuksen apuvälineenä.

Pläri

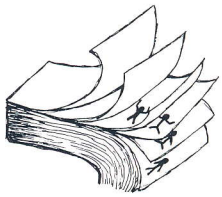

Piirrokset: Virpi Salo

Pläri eli taskuelokuva on englantilaisen **John Barnes Linnet**:in vuonna 1868 patentoima kirjanen, jossa tapahtumasarjan peräkkäiset kuvat sidotaan yhteen. Pläräämällä niitä peukalon avulla kuvat pääsevät liikkeelle. Oman pläärin voi piirtää vaikka vihkon reunaan. Jokainen sivu muodostaa itsenäisen taideteoksen, mutta kameralle kuvattaessa erillisistä kuvista muodostuu animaatio.

MAIKKI KANTOLA